

Nositelé medaile Učené společnosti České republiky pro rok 2008

Učená společnost zřídila Medaili za zásluhy o rozvoj vědy ke svému 10. jubileu (v roce 2004), aby ocenila především ty osobnosti, které se významně zasloužily o její vznik a další rozvoj. Medaili dosud obdrželo 15 vážených členů Učené společnosti a dále in memoriam český mecenáš Bohuslav Jan Horáček, zakladatel cen Praemium Bohemiae.

Učená společnost České republiky udělila „Medaili Učené společnosti České republiky“ za zásluhy o rozvoj vědy:

Prof. PhDr. Františku Šmahelovi, DrSc., Dr.h.c.,

za jeho mimořádnou vědeckou činnost v oblasti českých dějin v evropském kontextu zahrnující zejména období pozdního středověku a husitské epochy, a promyšlenou aktivitu vědecko-organizační .

Pan profesor František Šmahel je naším předním historikem. Vystudoval po obtížných počátcích, když si musil vstup na Filozofickou fakultu UK "zasloužit" delší brigádou v uhelných dolech, na ní obor historie (1955-1959). Poté působil čtyři roky jako ředitel muzea v Litvínově, aby přešel po publikování důležitých mladistvých prací do Historického ústavu tehdejší ČSAV jako aspirant a následně jako vědecký pracovník. Zde se podílel na základních koncepčních pracích v oblasti historie pozdního středověku a poté, co je splnil, byl z politických důvodů odtamtud v r. 1974 propuštěn. Pracoval pak čtyři roky jako řidič tramvaje v pražské MHD. Poté se mu podařilo získat skromné místo historika v Muzeu husitského revolučního hnutí v Táboře, kde mj. zpracoval s podporou dalších kolegů dvousvazkové dějiny tohoto města. Po listopadu 1989 se vrátil do obrozeného Historického ústavu a stal se na dvě funkční období jeho ředitelem (1990 - 1998). Významně se tu zasloužilo obnovení jeho prestiže nejen v rámci domácích poměrů, ale také v mezinárodním kontextu byl, mimo jiné, dlouhodobým vedoucím redaktorem Československého (návazně Českého) časopisu historického. Jeho aktivity organizační a učitelské stačí charakterizovat jen stručně: stal se zakladatelem Centra mediévistických studií, jež je společným pracovištěm AV ČR a UK a má za úkol jednak výzkum, jednak interdisciplinární výchovu mladých vědeckých pracovníků v této oblasti. Byl také řadu let jeho ředitelem a dodnes tu působí jako zástupce ředitele. Od r. 1995 je profesorem Univerzity Karlovy. Z jeho dalších organizačních a organizačně-vědeckých aktivit je možno zmínit jen nemnohé, neboť jsou neobyčejně široké a výrazně překračují historické obory, ať jde o Učenou společnost, která mu vděčí za mnoho (jejím členem je od r. 1995, v letech 2002-2004 byl jejím předsedou), AV ČR, kde je v současnosti již druhé období předsedou její Vědecké rady. Dále to je Univerzita Karlova, různé ústřední orgány státní správy či Hlávková nadace, aby bylo uvedeno jen to nejdůležitější. Za tyto aktivity a za vědeckou činnost, o níž bude učiněna zmínka níže, se mu dostalo četných vyznamenání, mj. čestného doktorátu Hradecké, Pardubické a Jihočeské univerzity. Stal se čestným občanem města Tábora, v roce 2002 získal Státní vyznamenání České republiky „Za zásluhy 1. stupně“ a v roce 2005 se stal nositelem ceny Praemium Bohemiae. Za jeho vědeckou a vědecko-organizační činnost se profesoru Šmahelovi dostalo četných ocenění i v zahraničí, kde přednášel např. na Collège de France, či byl stipendistou prestižního Historisches Kolleg v Mnichově. Dále je čestným členem American Historical Society, členem anglické Royal Historical Society, British Academy, Medieval Academy of America, či Monumenta Germaniae Historica. Přednášel na pozvání v desítkách zemí jak na sympoziích, tak samostatně. Práce profesora Šmahela se sice úzce váží zejména k pozdně středověkým dějinám v českém kontextu, ale zasahují i do širších evropských souvislostí a nevyhýbají se ani aktuálním tématům z historie současné. Pokud jde o publikační činnost, zabírají jeho práce (ať jde o díla výpravná či bezprostřední materiálová) řadu tisíc stran a nejsou omezeny jen na domácí odbornou veřejnost, ale některé z těchto základních prací byly publikovány i v

zahraničí, především v Německu a Francii, ale i v Polsku, Holandsku, Rakousku, Itálii či Anglii. Bez nadsázky platí, že profesor Šmahel je nejvýraznějším představitelem nejen české medievistiky, ale historiografie vůbec a patří tak ke špičkám historiografie obecné.

kotakty: Centrum medievistických studií, Jilská 1, Praha 1, tel. 222 222 146

Prof. RNDr. Antonínu Holému, DrSc., Dr.h.c.,

za objevené práce v chemii složek nukleových kyselin s významnými aplikacemi v medicíně, zejména za rozhodující podíl na tvorbě antivirových preparátů s celosvětovým rozšířením.

Pan profesor Holý je špičkový světový odborník v oboru chemie složek nukleových kyselin. Jeho práce, která je mimo jiné zaměřena zejména na výzkum analogů monomerů (nukleosidů a nukleotidů) má i mimořádné praktické výstupy zejména v oblasti látek s protivirovým účinkem. Významné jsou výsledky studia chirálních acyklických nukleosidů adeninu. Z nich první, genericky nazvaný DHPA, položil základy jeho budoucí celoživotní spolupráci s belgickým virologem profesorem Erikem DeClerquem z Virologického ústavu Katolické university v belgickém Leuvenu, do které jako třetí partner později vstoupila americká farmaceutická firma Gilead Sciences v Kalifornii.

Pan profesor Holý získal univerzitní vzdělání v roce 1959 na PřF UK v Praze v oboru organická chemie. Vědeckou hodnost CSc. získal v Ústavu organické chemie a biochemie ČSAV v Praze v roce 1963 v oboru syntetická organická chemie. Od roku 1963 byl ve stejném ústavu vědeckým pracovníkem ve skupině chemie nukleových kyselin, v roce 1974 se stal jejím vedoucím. Od roku 1980 je vedoucím Oddělení chemie nukleových kyselin. V roce 1986 získal vědeckou hodnost DrSc, v roce 2004 se habilitoval a v roce 2005 byl jmenován profesorem organické chemie. V letech 1996-2003 byl ředitelem Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd ČR.

Profesor Holý otevřel celý nový obor chemie analogů nukleotidů, které vykazují nejenom antivirový účinek, ale některé jsou účinné i proti protozoálním parazitům a některé vykazují účinek cytostatický a imunomodulační. Výsledkem spolupráce s firmou Gilead Sciences je cytosinový derivát (cidofovir), který je účinný proti všem DNK virovým infekcím, adeninový derivát PMEa (adefovir), účinný proti hepatitidě typu B a tenofovir PMPA (Viread®), určený pro pacienty s prokázanou přítomností HIV viru v krvi.

Profesor Holý je autorem 614 vědeckých publikací, které byly 11 495x citovány, jeho h-index je 50. Za svou práci získal řadu národních a mezinárodních cen a ocenění. Získal například Čestnou plaketu za zásluhy o mezinárodní časopis Nucleic Acids Chemistry, Čestnou medaili National Cancer Institute v Tokiu, v roce 1986 Státní cenu za chemii za práci „Acyklická analoga nukleosidů a nukleotidů“, Hanušovu medaili České společnosti chemické, Descartesovu cenu Evropské unie za vědecký výzkum, Státní vyznamenání České republiky „Za zásluhy“, Cenu „Praemium Bohemiae“, nejvyšší ocenění Akademie věd České republiky „De Scientia et Humanitate Optime meritis“, G. Elion Prize ISAR (mezinárodní společnost antivirálního výzkumu) a medaili „Za zásluhy“ PřF UK. Profesor Antonín Holý má čestný doktorát Vysoké školy chemicko-technologické v Praze, University Palackého v Olomouci, University v belgickém Ghentu, Rega Institutu Katolické university v belgickém Leuvenu, je členem Učené společnosti České republiky, čestným členem Evropské akademie věd a umění, Slovenské farmaceutické společnosti a České chemické společnosti.

kontakty: Ústav organické chemie a biochemie AV ČR, v. v. i., Flemingovo nám. 2, Praha 6, tel: 220 183 384